Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere marunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste acesea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatorlulu in Sibiiu.

Nr. 33. Sibiiu, 25/7 Maiu 1879. **Anulu II.**

Proiectulu de memorandu,

càtra corpurile legiuitóre in caus'a inpunerei limbei magiare, elaboratu de comissiunea sinodului archidiecesanu.*)

Onorata dieta!

Sinodulu archidiecesei gr.-or. romane din Transilvani'a adunatu in sessiunea anuala ordinara a luatu cu viua placere spre cunoscintia acelu raportu alu senatului scolasticu consistorialu archidiecesanu, prin care i s'a inpartesitu, ca consistoriulu in frunte cu archiepiscopulu nostru au asternutu in 13 Febr. a. c. acea prea-umilita rugare càtra Maiestatea Sa prea gratiosulu nostru rege apostolicu, ca prea inaltu acelasi se se indure prea gratiosu a denegá prea inalt'a aprobare prealabila pentru presentarea in corpulu legislativu a unui proiectu de lege, care va se prescrie introducerea limbei magiare de studiu obligatoriu in scólele nóstre poporale confessionale, pre langa unele dispositiuni, care fara de a indreptati la sperantia óre care succesu practicu, ar ingreuná numai in modu nesuportabilu instruirea intelectuala si prin acésta progresulu culturalu; aru provocá in urm'a acesteia neliiniscire si neincredere in sinulu nostru si amaratiune reciproca intre nationalitatile conlocuitóre, dandu nutrementu acelei ingrigiri basate pe esperientiele nóstre din trecutu si presentu, ca si prin proiectat'a lege se intentionédia in fundamentu esterminarea caracterului si limbei nóstre nationale, ce ni le pastramu cu scumpetate de seculi, chiaru si intre inpregiurarile cele mai critice din patri'a nóstra. Mare si pe deplinu indreptatita a fostu speranti'a nóstra, ca acestu proiectu de lege se va luá in seriósa deliberatiune, si ca inaltulu regimu nu va insistá la crearea unei institutiuni, care ar poté turburá bun'a intielegere intre nationalitatile conlocuitore ale patriei.

Cu atàta mai profunda e inse durerea acestui sinodu vediendu acum, ca acelu proiectu nu numai ca se va presentá corpului legislativu, dara cu unele dintre dispositiunile comissiunei scolastice a dietei inca mai asupritóre si vatamatóre de drepturi naturale si positive ale bisericei nóstre.

E adeca unu principiu alu dreptului naturalu acela, ca ori ce institutiune creata si sustînuta prin biserica, se servésca in prima linia scopuriloru bisericesci; asia mai inainte de tóte scól'a confessionala cá unu organu principale alu bisericei pentru crescerea morala a omenimei.

Proiectulu de lege dupa cum ilu propune comissiunea scolastica a dietei, adópta unu principiu diametralu opusu acelui mai de susu, elu pretinde cá biserica se creeze si sustîna scóle, se crésca si salarisedie docenti a caroru datorintia si chiamare se fia de a inplantá idiomulu magiaru in spiritulu fragedei generatiuni nemagiare din patria. Numai in acestu modu se póte pricepe acelu prescriptu alu legei proiectate, ca nici unu docentu, fie elu càtu de eminentu in celelalte cualitati, nu póte fi admisu la practisarea chiamarei sale, pàna candu nu voru constatá organele esecutive ale statului prin esaminare, ca 'si-a insusitu limb'a magiara in graiu si in scrisu intr'unu gradu, a carui detîermurire depinde dela arbitriulu organului esecutivu politicu. Totu acea intentiune o documentédia acelu prescriptu alu legei, ca invetiatorii chiaru si in casulu daca voru fi obtînutu diplomele loru inainte de promulgarea legei, retrogresivu pàna la anulu 1872 sa fie in stare de-a corespunde postulatului acestuia; si estinderea acestui postulatu asupra instituteloru publice de instruire populara de ori-ce categoria (bárminemü népoktatási intézetekre), ba chiaru si asupra celoru private.

Aducêndu postulatele aceste ale legei proiectate in combinatiune cu neestirpabil'a nóstra amóre si alipire càtra limb'a si moravurile nóstre stramosiesci, si cu innascut'a nóstra religiositate, apare legea proiectata cá o arma, ce se ni-o infigemu noi insine in ânim'a nóstra.

Mai tare vatema, ba amu poté dice ca nimicesce cu totulu acelu proiectu de lege drepturile positive a le bisericei nóstre, autonomi'a aceleia. Pe bas'a articolului IX de lege din 1868 ni s'a garantatu dreptulu de a conduce si regulá afacerile nóstre scolare intre marginile legiloru tierei, intru intielesulu statutului nostru organicu pre calea organeloru nóstre proprii. Inspectiunea scóleloru nóstre confessionale, esaminarea si cualificarea invetiatoriloru nostri se tînu de competenti'a organeloru nóstre proprii eclesiastice, ear' organeloru politice scolare le compete ingerentia in afacerile nóstre scolare, numai in ce privesce inplinirea prescripteloru articolului XXXVIII de lege din anulu 1868.

Aceste drepturi le nimicesce cu totulu proiectatulu articolului de lege, facêndu esistenti'a scóleloru nóstre dependenta dela arbitriulu inspectoriloru politici de scóla si supunendu calificarea invetiatoriloru nostri parerei subiective a acelora.

Urmarile interne ale unei legi aduse in sensulu proiectului comissiunei scolastice dietale potu fi numai in detrimentulu binelui publicu din patria, ceea ce de siguru o va recunósce intieleptiunea onoratei diete.

Legea proiectata cuprinde in sine unu germine poternicu alu jalusiei si urei intre nationalitatile conlocuitóre in patrie; unu pecàtu strigatoriu la ceriu acesta a carui blastemu a adusu multe lacremi si dile amare, preste scump'a nóstra patria.

Dara totu asia de funeste voru fi si urmarile esterne ale acelei legi si noi tînemu ca e o pretensiune a loialitatiei nóstre càtra statu si a iubirei nóstre càtra patria, de-a le pune aceste in vederea onoratei diete.

E faptu necontestabilu, ca dintre invetiatorii actuali, aplicati dela 1872 incóce, nice a diecea parte nu posede limb'a magiara in gradulu pretinsu de legea proiectata; dar' e faptu esplicabilu din insasi natur'a lucrului si aceea, ca acesti invetiatori nu voru mai fi in stare de-a invetia pe cale autodidactica limb'a magiara in gradulu si terminulu prescrisu de lege. Consecenti'a trista a acestoru fapte inse va fi, ca preste 4 ani noue din diece parti ale scóleloru nóstre voru incetá in functionarea loru.

Dara va incetá o parte insemnata si dintre acele scole, care sunt astadi, si voru fi in decursulu prosimiloru 4 ani provediute cu invetiatori calificati pe deplinu in limba magiara; pentru ca poporulu romanu, conservativu dela natura intru tóte ale sale, locuindu in grupe compacte, nu simte necessitatea de a a'si insusi limb'a magiara, si din acésta causa va fi inzadarnica sirguinti'a acésta a oricarui invetiatoriu. Elu nu va fi in stare de-a produce nici cele mai modeste resultate intru instruirea limbei magiare, si astfelu va cadé scól'a respectiva neconditionatu victima punctului 3 alu §-fului 5 din legea proiectata.

Dara chiaru si in casulu candu pre langa necontestabila bunavointia de a'si insusi limb'a oficiósa a statului ar mai esistá si absoluta necessitate resultanta din interesele proprii economice, comerciale si industriale ale poporului, si atunci cuprinde legea proiectata insasi atàtea greutati pedagogice in sine, incàtu esecutarea ei ar aduce cu sine numai absoluta oprimere a culturei intelectuale, dar' nici decum, si nici candu invetiarea limbei magiare. Este adeca constatatu psychologice, ca primele inpressiuni le capeta copii din cas'a parintésca si pe bas'a acelora isi formeza notiuni mai clare ori mai intunecate. In scóla se clarifica si amplifica acele notiuni; copilulu se deda a judecá corectu si logicu, si cumca acésta se póte face numai in limb'a care au subt-o elevii asia dicêndu dela sinulu mamei loru, e o acsioma a celoru mai mari pedagogi ai lumei. De aici vine, ca pedagogi'a moderna ar califica nisuintia de a silí pe copii se invetie in unulu si acelasiu timpu doue limbi heterogene una de alta si in materia si in forma, pe-o cale gresita in desvoltarea spirituala a prunciloru, de o greutate neinvingibila din punctu de vedere psichologicu. O atare procedura intru invetiarea limbiloru aduce aplicata inainte de o anumita etate, fructe amare chiaru si in familiile mai notabile, in scóle inse, unde trebue cá totu ce se invétia, se se invetie sistematicu si in modu rationalu, daca voimu se se ajunga scopulu instruirei poporului, invetiarea mai multoru limbi de odata, si anume in primii ani, este inpossibilitate evidenta, pàna candu scólele poporale din regatulu Ungariei voru stá sub pressiunea seraciei materiale de astadi. Scólele din regatulu Ungariei se afla in comparatiune cu scólele celorulalte staturi culturale europene in primulu stadiu de desvoltare si totusi nu cunóscemu casu, in care s'ar fi incercatu vre unulu din aceste staturi de-a introduce in scólele populare o a doua limba, de si necessitatea cunóscerei unei limbi straine de limb'a poporului s'ar poté justificá din punctu de vedere comercialu si industrialu; ba articolulu XIII din legea fundamentala a celeilalte parti a monarchiei nóstre esclude in modu decisivu instruirea fortiata intru a doua limba a patriei. De-a introduce prin poterea legei, limb'a statului in familia, e problema Sysifica, ce nu a resolvit-o nici celu mai strictu absolutismu. Scól'a sta in legatura strinsa cu famili'a in cestiunea cea mare a crescerei, ele se intregescu una pe alta, si una fara de alta nu póte produce resultatulu doritu pe terenulu desvoltarei intelectuale si morale. Simtiulu de conservare alu rassei e prea desvoltatu in evulu nostru la tóte popórale Europei, decàtu se se póta obtrude prin fortia legei in loculu celei proprii alta limba in sanctuariulu familiei, fara de a riscá periclitarea bunei armonii intre nationalitatile conlocuitóre, care, in interesulu comunu si bine priceputu alu tuturoru trebue se se nutrésca cu multu tactu si intieleptiune intre popórele Ungariei, si in specie intre Romani si Magiari. Simpathi'a jóca unu rolu fórte insemnatu la invetiarea unei limbi straine, de unde urmédia de sine, ca fortia precum in lumea fisica, asia si in lumea morala va produce numai reactiune, si cu càtu se vatema simtiulu de simpathia mai drasticu, cu atàtu reactiunea va fi mai poternica si mai iresistibila. Invetiatoriulu fia càtu de cualificatu, nu póte insuflá simpathie de rassa si limba, acolo, unde rassele insusi nu tindu la adeverata simpathie fratiésca intre sine; de unde urmédia, ca si tóta opintirea lui in oltoirea nenaturala a unui idiomu strainu va fi zadarnica.

Severitatea intru controlarea instructiunei in limb'a magiara, precum o prescrie proiectulu de lege, va avé numai urmari deplorabile pentru esistenti'a scóleloru nóstre, pentruca scimu din trist'a nóstra esperientia de pàna acum, ca inspectorii politici de scóle prea de multe ori trecura la dejudecarea scóleloru nóstre preste marginile trase de lege ingerentiei si competentiei loru in supraveghierea scóleloru confessionale, si prea adeseori devine scól'a insasi jertf'a unoru pareri subiective, referitóre la forme esterióre.

Consecentiele aceste ale legei proiectate voru produce negresitu o stagnare generala intru instructiunea intelectuala a poporului nostru, carele fiindu in urm'a vitregului seu trecutu innapoiatu in cultura, abia facuse primii pasi spre o desvoltare intelectuala corespundietóre recerintieloru evului presentu. Nesciinti'a si selbataci'a s'ar incuibá de nou in ânim'a poporului si cu aceste dinpreuna seraci'a si coruptiunea, straturile cele mai manóse ale absolutei demoralisatiuni, ale carei frupte triste ni le arata in modu destulu de claru sórtea multoru staturi, ce se topira in decursulu secoliloru.

Va fi in fine legea proiectata unu nou argumentu, ca drepturile castigate si garantate prin tóte formele si factorii legislatiunei au o valóre fórte precaria in patri'a nóstra. Abia trecù unu deceniu de candu erá constitutionala din patrie situà si biseric'a nóstra in acea positiune, care'i compete in urm'a inaltului ei destinu, si éta ca legea proiectata i smulge celu mai poternicu stâlpu alu esistentiei sale — scól'a. Sguduita biserica in temeliile sale, nu mai póte fi acelu spriginu alu sta-

*) Acestu memorandu, despre care se facuse amintire in Nrulu trecutu, s'a cetitu in siedinti'a a VIII a sinodului si nefiindu luatu la desbatere s'a alaturatu la actele sinodului.

tului, fara de care esistenti'a acestuia abia se póte presupune.

Aducêndu aceste la cunoscienti'a onoratului corpu legislativu, nutrimu sperantia, ca acela le va luá in drépta consideratiune cu ocasiunea consultariloru sale asupra proiectatei legi de sub cestiune, si nu'si va da votulu seu in favórea unei institutiuni, carea servesce numai la aparentia scopuriloru statului, in realitate inse e cu totulu contraria intereseloru lui bine pricepute. „Telegr. rom.“

Revista politica.

Sibiiu, 6 Maiu st. n. 1879.

Maiestatile Loru imperatulu si imperatés'a au sossitu sambata in 3 l. c. la B.-Pest'a, unde au fostu primite cu mare entusiasmu de catra poporatiunea capitalei. Sér'a stradele principale au fostu iluminate si asia avù si capital'a Ungariei ocasiune de a isi manifestá sentimentele sale de bucuria pentru aniversarea de 25 ani ai fericitei casatorii imperiale.

Amu publicatu si noi acea scrisóre autografa a Maiestatii Sale, in care multiamesce popóraloru din monarchia pentru bucuri'a pe care i-o au causatu in dilele din urma, — acelu autografu in care augustulu scriitoru intre altele au disu: Sunt mandru si fericitu totuodata de a potea considerá pe popórale acestei monarchii cá si pe propri'a Mea mare familia.“ Aceea ce se petrece acuma in diet'a ungurésca cu ocasiunea desbaterei proiectului de lege de magiarisare, corespunde óre cu dorinti'a Maiestatii Sale de a potea considerá pe popórale acestei monarchii cá si pe propri'a Sa mare familia? Corespunde óre intentiuniloru monarchului, pe care popórale monarchiei ilu considera a fi bunulu si justulu loru parinte comunu, cá unulu din frati se pretinda si se decretedie mórtea celuilaltu? Fara indoiala ca nu! Si déca acésta totusi se intempla cu natiunea romana, apoi responsabilitatea, precum si consecintiele fatale si durerése ale unei astfeliu de fapte, care ea insasi este unu anachronismu si unu protestu in contra spiritului secolului in care traimu, va cadea asupra auctoriloru ei. Proiectulu de lege alu magiarisarei scóleloru confessionale nemagiare, se afla in cea mai flagranta contradicere cu dorinti'a, pe care monarchulu si-o a esprimatu in autografulu seu, pentru ca unu parinte de familia nu póte se voiésca si se dorésca mórtea unuia din membrii familiei sale.

Relativu la cele ce se petrecu dincolo de Leita in Austri'a propria, apoi avemu a constatá, ca Reichsratulu se apropia de terminulu seu si ca tóta atentiunea si activitatea diferiteloru partide se indreptédia si se concentrédia asupra alegeriloru viitóre. Nemtii isi dau tóte silintiele cá se induplece pe boemi, se parasésca passivitatea loru parlamentara de pàna acuma si se se inpace cu ei. Pàna acum'a inca nu se scie nimicu siguru despre stadiulu in care voru fi ajunsu negotiatitiunile politice pe de oparte intre nemti si boemi, ér' pe de alta parte intre boemi si actualulu cabinetu austriacu. In totu casulu boemii, afara de renegati si de cei corupti si demoralisati prin promissiuni nemtiesci, nu voru intrá in parlamentulu austriacu, fara cá mai nainte se li primésca conditiunile loru si fara cá se isi asiguredie o positiune convenabila si echitabila in acelu parlamentu.

Insistenti'a cu care organele gubernamentale se silescu a espune missiunea comitelui Siuvalof in Vien'a cá nereusita, ne indémna a presupune tocmai contrariulu, ca adeca tramisulu gubernului russescu au aflatu primirea cea mai buna, atàtu cu privire la persón'a sa, càtu si a missiunei cu care au fostu insarcinatu. Este o maniera prea bine cunoscuta a organeloru de publicitate de care dispune ministrulu de esterne alu Austro-Ungariei, de a face lumea se crédia, ca genialulu loru maiestru ese cá invingetoriu din tóte campaniile diplomatice la care se angajésa séu la care este angajatu de càtra ceilalti diplomati mai pucinu geniali cá densulu. Asia s'a disu candu cu missiunea lui Sumaracof si alui Ignatief, ca ei n'au reusitu a'si inplini missiunea cu care au fostu insarcinati si apoi in urma amu vediutu, ca totusi vointi'a Russiei a fostu cea mai tare si vocea ei cea mai poternica.

Asia va fi si acuma. Siuvalof a fostu batutu la Vien'a, dar durerile le va simti Turci'a si Austro-Ungari'a. Cá ilustratiune a celoru dise ne póte servi inpregiurarea, ca la scirea ce se respandise ca in 3 Maiu se voru inbarcá in Burgas 3000 soldati russesci, pentru cá se se intórca in Russi'a, in Filipopole s'au adunatu o mare multime de bulgari inaintea resiedintiei gubernatorelui strigandu: „Noue nu ne trebue gubernatore turcescu! Nu vomu suferi nici pe unu turcu pe teritoriulu nostru! Russii se remana aicea!“

Cu ocasiunea alegerei principelui Battenberg, in 30 Aprilie s'au iluminatu Vidinulu si o parte a poporatiunei, condusa chiar' de organele politienesci au facutu inaintea consulatului austro-ungurescu o demonstratiune, care precum se dice, se fi avutu multa asemenare cu concertulu nocturnu alu pisiceloru.

O deputatiune in fruntea careia se afla presiedintele adunarei nationale, mitropolitulu Antim din Vidinu, a plecatu din Tirnová la Berlinu, pentru cá se inpartasiasca principelui Battenberg actulu, prin care este alesu principe alu Bulgariei.

Sultanulu de si au incheiatu conventiunea relativu la Novi-Bazar, este fórte suparatu asupra Austriei, pentru ca ar fi aflatu, ca acésta s'ar pregati a'i cere despagubiri enorme in bani, pentru spesele avute cu campani'a de ocupatiune si cu repatriarea celoru fugiti.

Multu se vorbesce si se scrie in tempulu din urma si despre pregatirile ce face Lig'a albanesa, pentru cá se se opuna inaintarei armatei austriace de ocupatiune spre pasialiculu Novi-Bazar. Deputatiunei albanese, care au visitatu si pe Garibaldi, acesta i-a disu ca: Austri'a este inamic'a cea mai periculósa a Albanesiloru, si ca in contra acestui inamicu trebue se fia in totudeauna gata de a se apará.

Au mai fostu la betranulu erou dela Caprer'a si o deputatiune a comitetului „Italiei irredenta“ din Triestu. Generalulu Garibaldi au primitu pe membrii acelei deputatiuni intr'unu modu càtu se póte mai cordialu, esprimandu-le simpathiile ce le nutresce pentru Istriani, declarandu-le ca celu ce nu consimte cu aspiratiunile „Italiei irredenta“, nu este italianu si promitiendu-le ca elu este gat'a a consacrá totu ce mai are pentru caus'a ei.

Comentarie la procesulu politicu de pressa din 30 Aprile a. c.

Ne este fórte greu a vorbí de persón'a nóstra, fia ací, in acestu diariu alu nostru, fia ori-si unde. Dara diariele straine càte luara cunoscintia despre procesulu nostru politicu de pressa, pe langa ce afla, cà acela fù procesu de tendentia (Deutsche Zeitung din Vien'a Maiu 2), apoi sunt si aplecate a generalisá caus'a, ducêndu-o dela persóna la cercuri largi a le societatiei nóstre. Preste 30 de diarie germane au luatu cunoscintia despre acestu procesu. éra editorulu foiei „Siebenbürger deutsches Tagblatt“ din Sibiiu au aflatu cu cale a publicá procesulu nostru si in brosiura separata pentru publiculu germanu. Insusi „Hermannstädter Zeitung“ Nr. 101 din 1 Maiu recunósce intre altele, cà lui G. Baritiu i s'a facutu mare nedreptate prin aceea, cà in duplica la protestarea procurorului, i s'a denegatu de catra presidiu cuventulu din urma, la care acusatulu are totudeauna dreptu, si prin acésta i s'a periclitatu apararea. (In adeveru asia a si fostu). H. Z. declara curatu, cà prin acea denegare s'a calcatu §. 88 si s'a datu esplicatiune falsa §-lui 69 din decretulu ministeriale dela 14 Maiu 1871, in care de altumentrea se dice limpede cà cuventulu din urma compete totudeauna acusatului si aparatoriului seu*).

Intr'aceea celu mai bunu servitiu facù in momentele de facia publicului onestu si bine simtitoriu insusi diariulu „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu prin publicarea in Nr. 102 din 4 Maiu a. c. a unei corespondentie dela Sibiiu din 30 Aprile a. c. Cu inpertinentia si reutate firésca la toti omenii fanatici si de consciintia spurcata, „Kelet“ infruntandu aspru pe membrii curtiei juratiloru din Sibiiu, cà-ci n'au condamnatu pe Baritiu, descopere cu totulu alte cause, pentru care se doriá fórte, cá se fia fostu elu condamnatu. Se ascultamu inse pe corespondentele unguru dela Sibiiu:

„Aci e vorb'a, cá se fia condamnata una tendentia, care agitédia necurmatu contra statului magiaru, contra unitatiei lui si contra nationalitatiei magiare, pe acésta o defaima in pressa si in adunari, cu unu cuventu, atìtia fanatismulu nationale, apucandu cu lacomia si cea mai mica ocasiune spre a'si ajunge scopulu blastematu. Éta inse cà curtea juratiloru din Sibiiu acquitédia acésta tendentia criminale, antipatriotica, nebunésca. In locu cá se dea unu veridictu condamnatoriu asupra aspiratiuniloru separatistice romanesci, anticonstitutionali si criminali, cum se cuvine unoru cetatieni patrioti: ei, acesti concetatieni din Sibiiu, se apuca si acquitédia in unanimitate tocma pe Georgie Baritiu!“

„Cà-ci adeca nu este vorb'a numai de acelu articolu din Gazeta, care a fostu punctulu de plecare alu actiunei judecatoresci de astadi. Nu. Acela fù numai una din manifestatiunile aceloru tendentie criminali daco-romane, care néga uniunea (Transilvaniei), ignorédia diet'a legale din Ungari'a, trage cu ochiulu spre Bucuresci si St. Petersburg, éra Georgie Baritiu de diecimi de ani este faimosulu anteluptatoriu alu aceloru tendentie. Despre acestea a fostu vorb'a in procesulu de pressa dela Sibiiu, pe acestea ar fi trebuitu se le lovésca concetatienii nostrii sibiieni cu veridictulu loru condamnatoriu, daca cumva nu voiescu cá se 'si asemene fidelitatea constitutionale si patriotismulu loru cu Prusso-grossdeutschthum dela Tageblatt.“

Asia dara corespondentele dela Sibiiu si redactiunea dela „Kelet“ sciu si spunu fara nici-o rusîne de lume, cà articolulu publicatu de Baritiu inainte cu doi ani in favórea soldatiloru raniti si spre apararea femeiloru romane de calumnii infame, a fostu numai punctu de plecare, adeca numai pretestu. Asia dara acesti ómeni marturisescu pe facia, cà ei doria si mai dorescu din totu sufletulu loru, cá Baritiu se fia judecatu cu scopu si tendentia de a terorisá pe toti romanii din Transilvani'a a'i pedepsi pe toti in persón'a unuia, cu ce? cu inchisóre grea de cinci ani in sensulu §.-lui 65, sau celu mai pucinu cu 6 luni si cu exiliu dupa §§-ii 300 et 302. Prin urmare amu ajunsu in patri'a nóstra asia departe, in catu se ceru contra nóstra pedepse criminali, nu pentru fapte complinite, nelegali, nu pentru actiuni politice, ci puru si simplu numai pentru opiniuni politice; ba multu mai pucinu: pentru visurile loru politice; asia, pentru visurile loru se fimu noi romanii pedepsiti cu temnitia si exiliu, pentru labóre patriotica de 44 de ani. Asia intielegu in Clusiu libertatea; cu midiulóce de acestea credu ei cà voru inpacá vreodata spiritele amarite si torturate ale romaniloru. Ei inca totu mai credu in terorismu.

De altumentrea, daca ar meritá vreo replica tóte calumniile publicate in Clusiu si in Brasiovu asupra victimei ce se cerea in 30 Aprile n., apoi aceea este data cu prisosintia in 13 telegrame si 19 scrisori de felicitare venite dela persóne particularie si dela corporatiuni, cum si adress'a dameloru romane, presentata prin deputatiune in dio'a de S. Georgie, adressa atatu de scumpa ànimei primitoriului, cá si cum o ar avea dela propriele sale fiice, adeveratu balsamu vindecatoriu.

In aceeasi di din 23 Aprile (5 Maiu) Escel. Sa Domnulu Archiepiscopu si Mitropolitu Mironu Romanulu a intrunitu la ospital'a sa mésa pe langa ddnii membrii consistoriului cu directorulu si profesori dela institutulu theologicu si pedagogicu, pre toti representantii pressei nóstre periodice din locu „Telegrafulu romanu“, „Observatoriului“, „Scól'a romana“, „Albin'a Carpatiloru“. Toastele ridicate cu acésta ocasiune din initiativ'a Domnului casei, mai antaiu in onórea si favórea pressei periodice romanesci, si indata dupa aceea pentru cultur'a generale a natiunei romane, pentru educatiunea religiósa si totuodata curatu nationale, pentru inaintarea literaturei si prinderea de radecini afunde a producteloru ei celoru sanetóse, — ar meritá se fia cunoscute in cercurile cele mai largi.

*) „A végszó mindig a vádlottat és védőjét illeti.“ Vedi si § 253 din procedur'a criminala.

Actu de recunoscintia

adresatu Escelentiei Sale Dlui Archi-Episcopu si Metropolitu de Alba-Juli'a Dr. Joanu Vancea prin preotii gr.-cat. din districtulu protopopescu alu Margaului pentru representatiunea substernuta Maiestatii Sale in caus'a proiectului de lege relativu la introducerea limbei magiare in scólele nóstre poporali-confessionali:

Escelentia!

Alu nostru prea-gratiosu Domnu

Archi-Episcopu si Metropolitu!

Cu catu mai multu sentimu in realitate si cunóscemu greutatile si obstaculele estraordinarie si omnilaterali, provenite din influentiele esterne, fatali si desastróse, in contra carora, precum in trecutu asia si in vitregele si calamitósele tempuri de astadi scump'a nóstra mama biserica, pentru a se conservá au avutu si are a luptá continuu din tóte poterile sale spirituali: cu atatu mai constanta este amórea, recunoscinti'a si aderinti'a nóstra catra Escellenti'a Vóstra, prea-gratiosu alu nostru Archipastoru, care cu taria neinfranta, cu intrepiditate neinvinsa, si cu abnegatiune, prudentia si moderatiune demne de una missiune divina, conduceti, intre atatea furtune

amenintiatórie, destinele acestei sante biserice, in fruntea careia ati fostu chiamatu de Providentia.

Una fericita ocasiune ne este data spre a Ve manifestá, Escelentia, acestea sentieminte ale nóstre pline de respectu si devotamentu, intre altele, si prin faptulu parintiescu, care va remanea pentru totu-dea-un'a nestersu in Annalile nóstre bisericesci si nationali, faptu neuitatu, de care celea mai tardie generatiuni si posteritati din acésta santa biserica voru vorbi cu pietate si reverintia, faptu maretiu care, si singuru, va glorificá si immortalisá pentru eternitate memori'a auctorului seu: intielegemu prea-resolut'a Representatiune ddto Vien'a 9 Februariu 1879, substernuta in 10 ale aceleiasi lune Maiestatii Sale prin Escelenti'a Vóstra pentru inlaturarea proiectului de lege relativu la introducerea vatematória a limbei magiare, cá studiu obligatoriu, in scólele nóstre poporali-confessionali.

Escelentia! Cuprinsulu disei representatiuni, carea preste totu este cea mai firma si energica aperare a institutiuniloru nóstre bisericesci si scolastice si a caracterului loru nationalu cu dulcea nóstra limba romana, supta din piepturile mameloru nóstre si eredita cá celu mai pretiuitu si inalienabilu tesauru dela strabunii nostri, in mani'a atatoru vicisitudini si adversitati seculari, dicemu, cuprinsulu laudatei representatiuni a storsu lacrime de bucuria din ochii nostrí, vediendu cum, interprete prea-fidelu si representante adeveratu alu sentieminteloru nóstre religióse, cu unu zelu intr'adeveru apostolicu, ati accentuatu, Escelentia, inaintea Maiestatii Sale, cu vóce inalta si cu apesarea ceruta de gravitatea si sanctitatea causei, prin cuvintele de valóre perpetua, espressiunea sincera a intimeloru si inalterabileloru nóstre convictiuni, adeverulu cà: „pentru Ierarchi'a nóstra eclesiastica, limb'a romana este cestiune de viétia (conditio sine qua non),“ prin carea enunciatiune, pre catu de virila si curagiósa in conditiunile actuali ale bisericei si natiunei nóstre, pre atatu de démna de Archipastorulu nostru, ati inplinitu, Escelentia, si cu ocasiunea mentionata, precum totu-dé-una, spre consolarea si fortificarea credintiosiloru acestei sante biserice, ceea ce in Sant'a-Scriptura face bunulu pastoriu, carele pentru turm'a sa pune sufletulu seu.

Subsemnatii preoti gr.-cat. din districtulu protopopescu alu Margaului, aducìndu deci Escelentiei Vóstre prin presentulu actu omagialu profund'a si fierbintea nóstra multiamita si recunoscintia pentru acésta opera intreprinsa de Escelenti'a Vóstra in favorulu conservatiunei caracterului nationale alu institutiuniloru nóstre bisericesci si scolastice, si asigurandu-Ve, Escelentia, cà pre acestu terenu neespumnabile, fiindu un'a cu noi toti credintiosii bisericei nóstre in solidaritate nestramutata, sub inalt'a si intielépt'a conducere a Escelentiei Vóstre, nimicu, nece portile infernului nu voru poté prevalá asupra nóstra, perseveramu cu cea mai adùnca veneratiune si devotiune

Ai Escelentiei Vóstre,
Prea-gratiosu alu nostru Domnu
Archi-Episcopu si Metropolitu,

Almasiulu-Mare, 30 Martiu 1879.

prea-umiliti si prea-supusi fii:
(Urméza subscrierile).

Unu scandalu in scól'a magiara de statu din Fagarasiu. Scólele romane confessionale in adunarea municipale.

In scól'a magiara de statu din Fagarasiu, care cum se scie, se sustine esclusivu din pung'a orasiului, lucrurile nu voiescu nici de cum se mérga inainte in modu normalu. Lucru prea firescu, càci se probéza si aici, cumca contra valuriloru nu prea poti luptá mai cu sama atunci, candu acestea totu crescu si poterea luptatoriului in locu a cresce scade, din caus'a multeloru gresiele ce le comite conducatoriulu naii.

Acésta scóla, — alu carei scopu pe fatia marturisitu, este magiarisarea poporatiunei romane din acestea parti, in care inse nici limb'a nici religiunea acestui poporu nu se propune, si ai caroru professori inca nu cunoscu intru nimicu limb'a romana, — devine din ce in ce mai nepopolara.

Dara o intemplare din tempulu din urma merita a fi cunoscuta si preste marginile acestui municipiu.

Se dice cà in scóla ar fi peritu unu cerculatoriu alu unui dintre profesori, si fiindca despre baietii de nationalitate unguri nici-de cum nu s'au potutu presupune o fapta asia de rea, a fostu lucru pré firescu (?) se cada vin'a pe unu baiatu romanu cu numele Clococianu, tòra insa a se potea produce nici cea mai mica proba contra lui. Profesorulu l'a invinovatitu cu acésta fapta, éra scolarii unguri s'au folositu de acésta vina fara temeiu, alu apostrof'a inaintea invetiatoriului de „tolvaj ohláh.“ Tóta escus'a copilului romanu nu au platitu nimica si elu nu mai scapa de titlulu de „tolvaj oláh.“ Profesorulu pune pe tabla o tema si intréba ca cine o póte respunde? Scolariulu romanu se ridica si cere se o deslege; profesorulu ilu respinge, dicùndu cà nu mai póte invetia aici si nu'lu admitte. Acésta a indignatu pana la sufletu pe scolariu, care apoi in lipsa de tata, s'a plansu la unchiulu seu pretorele Gridanu. Lucrulu a venitu in comitetulu administrativu si acum scandalulu va fi si mai mare, cu tóte ca profesorulu néga tóte. Baiatulu parasesce scól'a si dupa elu voru urmá si ceilalti doui baiati romani. Credemu ca acésta va fi o admonitiune destulu de aspra pentru toti acei parinti usiori, cari au crediutu cumca educatiunea pruncioloru romani se va potea incredintiá in manile unoru individi, cari si fatia de nevinovatii copii nu'si potu ascunde ur'a si despretiulu ce'lu nutrescu càtra romani. Se sperédia cà in venitoriu nici unu parinte cu mintea intréga nu'si va mai da pruncii pe la scóle de acelea, unde sunt considerati cá furi, fòra celu mai micu indiciu. Contra scóleloru romane confessionali domnesce o ura nedumerita in cercurile straine. In adunarea municipale ultim'a advocatulu Ioanu Romanu a provocatu o discusiune asupra acestei cestiuni, aratandu ca autoritatile politice nu dau nici celu mai micu ajutoriu la reclamarile invetiatoriloru pentru a pedepsi pe parinti ai caroru prunci nu frecventéza scóla.

Asemenea nu dau ajutoriulu cerutu la scóterea platii invetiatoriloru etc.

S'a facutu o propunere din partea susu numitului, ca obiectulu fiindu atàtu de importantu si faptele de negligentia vedite, se se esmita o enqueta spre cercetare.

Acésta propunere fu spriginita cu multa taria din partea advocatului Puscariu, insa la votare cadiù, cà-ci s'a primitu cu majoritate de 6 voturi contrapropunerea Dlui Vicariu Alesandru Micu, sprijinita de corpulu amploiatiloru, cá se se tréca la ordinea dilei, cu tóte ca si Dsa au recunoscutu vitreg'a stare a scóleloru confessionale si negligenti'a oficialiloru in acésta privintia. — Daca tocma aceia, ai caroru chiamare este spriginirea scóleloru confesionali nu afla cu cale a remedia reulu, apoi firésce cà pucina sperantia de indreptare: ne mai remane.

Ungari'a.

Unulu dintre nobilii si generosii amici ai toturoru causeloru drepte si sante, ne trimise urmatóri'a scire telegrafica:

— „Budapest'a 5 Maiu, 5 óre 30 min. d. a. Desbaterea generala asupra proiectului pentru limb'a magiara s'a inchiaietu astadi. Lupt'a de optu (8) dile, la care au participatu mai toti deputatii nationalitatiloru, a fostu de tóta demnitatea. Victori'a morale este a nationalitatiloru. Dintre deputatii romani au luatu parte activa la desbatere: Ioanu Stravoiu, Petru Mihali, Alesandru Romanu, Georgie Pap si Parteniu Cosma. Toti deputatii de nationalitate romana au votatu contra admiterei acelui proiectu la desbatere speciale.“

Unu altu bravu barbatu, totudeauna ingrijatu de reusit'a santei nóstre cause, sciindu prea bine, cà diariele de partide publica, in tóta intregimea loru totu numai discursurile membriloru din partid'a respectiva, éra pe celelalte le scurtédia, sau le si trecu cu vederea, avù bunatate a ne trimite unu esemplariu litografatu din cancelari'a stenografica a dietei, incependu cu siedinti'a din 29 Aprile si continuandu pe 8 dile inainte. Materialu pre càtu de interessantu si instructivu, pre atàta si fórte necessariu de a fi publicatu si in limb'a nóstra, pentru cá se védia generatiunile presente si cele viitore, in ce modu, cu ce argumente si arme spirituali s'au aparatu nationalitatile pe la anulu 1879 de nimicire, de rusinea transformarei in bastardi, de pericolulu de a recadé in vechi'a intunecime. Luni de dile de va tînea publicarea discurseloru pronuntiate in acésta cestiune de viatia si mórte, lectorii nostrii voru avea de siguru patienti'a cá se invetie din ele.

Italí'a.

— (Aniversara fundarii Romei.) Ieri séra — scrie „l'Italie“ — s'a tinutu, in sal'a Capitaniloru, la palatulu conservatoriloru, prandiulu oferitu de càtre primarìulu Romei autoritatiloru si corpului diplomaticu, pentru serbarea dilei aniversarie a fundarii cetatii eterne.

Invitatii erau in numeru de 40.

D. Ruspoli avea in drépt'a pe d. Keudell, ambasadorulu Germaniei; pe d. Marsh, ministrulu Stateloru-Unite ale Americei, pe onorabilulu Tajani, ministrulu justitiei, pe baronulu Javary, ministrulu Brasiliei, pe comitele Panissera di Veglio, pe Turkan-bey, ministrulu Turciei, pe d-nii Mesones, Sansoni, Helbig si Ostini.

Primariulu avea de a stang'a pe marchisulu de Noailles, ambasadorulu Franciei, pe d. de Kjoer, ministrulu Danemarcei, pe onorabilulu Magliani, ministrulu de finantie, pe d. de Westenberg, ministrulu Olandei, pe d. Finali, pe onorabilulu Morana, secretariulu generalu alu ministeriului de interne, pe d. Obedenariu, agentulu diplomaticu alu Romaniei, pe dd. Poggioli, Henzen, ducele Leopoldo Torlonia si Castellani.

Insarcinatulu cu afaceri alu Romaniei, contrariu regulei ce presidase la facerea invitariloru, asista la prandiu pentru motivulu, ca primariulu considerase ca Romanii, ai caroru stramosi au pornitu din Roma, trebuiau se aiba unu representante la comemoratiunea acestei aniversari romane.

In fati'a d-lui Ruspoli, erá onorabilulu presiedinte alu consiliului de ministri, care avea de a drépt'a pe baronulu d'Uxküll, ministrulu Russiei, pe d. Van-Loo, ministrulu Belgiei, pe onorabilulu Coppino, ministrulu instructiunei publice, pe d. Carvalho e Vasconcellos, ministrulu Portugaliei, pe senatorulu Vitelleschi, pe generalulu Bariola, comandantulu divisiunii din Roma, pe d. Cabat, directorulu academiei Franciei, si pe dd. consiliari Fraschetti si Cruciani-Alibrandi.

D'a stanga onorabilului Depretis, se aflá baronulu d'Haymerle, ambasadorulu Austro-Ungariei, comitele Caello, ministrulu Spaniei, onorabilulu Majorana, ministrulu agriculturei si comerciului, d. Lindstrand, ministrulu Suediei si Norvegiei, onorabilulu Sella, d. Merzzoleni, prefectulu Romei, professorulu Gregorovius si dd. consiliari Armellini si Bracci.

Càtre fine, d. Ruspoli s'a sculatu si a inchinatu pentru MM. LL. Regele si Regina. Onorabilulu Depretis a luatu apoi cuventulu spre a bea in sanetatea suveraniloru si a capiloru guberneloru natiuniloru amice Italiei, ai caroru representanti ii are in juru'i.

La aceste amenunte date de „l'Italie“, adaogemu ca, dupa ospetiu, a avutu locu primirea invitatiloru in salele museului capitolinu.

Acésta fiindu pentru noi o noua manifestare de simpathia din partea natiunii italiane si in specialu din partea representantelui Romei, inregistramu faptulu cu deosebita placere, si asecuramu ca iubirea Romaniloru càtre fratii loru din Itali'a e póte si mai mare, precum amu aretat-o totudeauna, precum vomu dovedi-o la cea mai de antaiu ocasiune.

„Binele publicu“.

Sciri diverse.

— (Rectificare). In darea de séma a procesului politicu pe care o amu publicatu in Nr.-lu trecutu, s'au stracuratu o erére, pe care ne grabimu a o rectificá. Acolo se dice ca intre damele romane, care au asistatu la pertractarea finala, s'ar fi aflatu si d-n'a Judit'a Secula. Acésta nu este esactu, pentru ca numit'a dómna nici nu au fostu pe atuncea la Sibiiu, au fostu insa dómn'a Ana Francu, careia prin acésta i ceremu scusele nóstre pentru erórea comisa.

— (Schimbarea trenuriloru pe lini'a drumului de feru de ostu.) Precum afla „Magyar Polgár“, incependu cu 15 Maiu trenulu de persóne alu drumului de feru de ostu, va plecá dela B.-Pesta la 6 óre sér'a si va ajunge la Clusiu la 9 óre 28 minute a. m., la Cucerdea la 12 óre 8 minute si in Brasiovu la 9 óre 40 minute sér'a. — Dela Brasiovu va plecá la 4 óre 10 minute deminéti'a, dela Clusiu la 4 óre 5 minute p. m. si va ajunge deminéti'a la 7 óre 55 minute la B.-Pest'a.

— (Noulu principe alu Bulgariei.) Principele Alesandru de Batteberg, care a fostu proclamatu cu unanimitate principe alu de nou creatului principatu bulgaru, s'au nascutu in 1857, este dara abea de 22 ani. Mam'a lui a fostu nascuta contesa de Hauke, fiic'a ministrului de resbelu polonu voievodulu Moritz comite de Hauke si a traitu in casatoria morganatica, adeca cununata numai cu man'a stenga a mirelui, cu principele Alesandru de Hessen. Din acésta casatoria, afara de noulu principe alu Bulgariei s'au mai nascutu inca trei fii si a-nume: Ludwig, care este sublocotenentu in marin'a englesa, Heinrich Moriz sublocotenentu de husari in armat'a sacsona si principele Francisc Iosifu, care ese de 18 ani. Afara de acesti frati mai este si o

fiica Maria Carolina, maritata cu comitele Erbach-Schwenberg.

— (Convocare): In urm'a decisiunei Subcomitetului despartiementului XX alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luate in siedinti'a din 17 Aprilie a. c., adunarea generale a acestui despartiementu se va tiené in anulu acesta la Blasiu in 3 Iuniu a. c., adeca Marti in diu'a a trei'a a S. Rosalia in sal'a gimnasiale.

Deci P. T. Domnii membri din acestu despartiementu, precum si toti iubitorii de progresu sunt invitati a partecipá la acésta adunare.

Blasiu in 3 Maiu 1879.

Constantinu Papfalvi.

— (Descoperire archeologica.) — La Rom'a s'a facutu o frumósa descoperire archeologica. In partea Farnesinei, espropriata pentru a face locu Tibrului, s'a gasitu unu edificiu, ai caruia pareti sunt inpodobiti cu picturi minunate si fórte bine conservate. Dupa spusele archeologiloru, sunt cele mai pretióse tesaure ele artei antice care s'au vediutu pana acum in Itali'a. Aceste picturi datéza din timpulu Republicei, séu celu pucinu din primii timpi ai Imperiului.

— (Scire bibliografica dela Academi'a de sciintie). Intre alte mesuri luate de càtra societatea academica romana pentru inavutirea limbei si a istoriei nóstre, este si tiparirea de carti vechi, din care abia se mai afla ici-colea càte unu exemplariu ratacitu si mucedîtu. Comissiunea lexicographica alesese in siedintiele sale din 21—22 Sept. v. 1877 cartile destinate a se transscrie din cirilésca cu litere latine si a se tiparí. Din cartile esite in Transilvani'a s'au alesu, cá una din cele mai rare si din tóte punctele de vedere mai interesanta:

„Scutulu Catichizmusîului cu rĕspunsu denŭ scrăptúra svntă, înpotriva rĕspunsului a doao ţĕrĭ, fărâ skiprtúrâ svntâ.“ Belgrad 1656.

Adeca Catechismulu calvínescu, înpusu cu fortia in sec. alu 17-lea, insocitu de polemii theologice destulu de brutali, indreptate asupra sinodului bisericei romanesci tînutu la Iassi. — Formatu 16, pag. 373.

Acésta carte, cu a carei comentare si editiune este insarcinatu G. Baritiu, insocita de vocabulariu, cu phraseologia si de adnotatiuni istorice, a si inaintatu bine cu tiparirea, in càtu pe Iuliu a. c. va fi de siguru gata. Se tiparescu inse numai 600 de exemplarie, din care abia 100 voru remanea dincóce.

Pretiulu fórte moderatu de 80 cr. v. a. se póte trimite de a dreptulu la redactiunea Observatoriului, alaturea cu abonamentele la diariulu acesta, sau cu pretiulu brosiurei: Darea de sama asupra procesului politicu de pressa alu lui G. Baritiu, care esi in editiune separata, si comandata de a dreptulu costa numai 25 cr.

Brosiur'a se afla de vendiare in Vien'a la librari'a K. Gräser, Wallfischgasse Nr. 6, éra in Cernauti la librari'a H. Pardini, in Bucuresci la librari'a Szöllösy, piati'a Teatrului si in Iassi la dn. profesoru Stef. Emilianu.

Atheneulu romanu.

Ciocoii vechi si ciocoii noui.

(Conferenti'a domnului Marianu).

(Urmare si fine.)

Pentru noi Romanii, istori'a are unu indoitu farmecu. Trecutulu la noi e multu apropiatu de presentu.

In cate-va diecimi de ani, daca vomu considerá transformarea complecta a moravuriloru, a sentimenteloru, a vietiei nóstre, s'au gramaditu secoli. Betranii de adi, candu ne vorbescu de vremurile loru, pare ca ne aducemu aminte timpuri asia de departate, in catu abia potemu crede ca au apucatu ambele etati ale poporului romanu: stingerea epocei fanariote, inceputulu erei nationale.

Unde e timpulu postelnicului Andronache, „inbracatu cu antireu de cutnie cá gusi'a porumbului, incinsu peste mijlocu cu unu „sialu de „Tîarigrad“, cu işlicu in capu, si invelitu pana la „ochi“ cu giubea de postavu albastru! alu lui Dinu Paturica, care nu scia de catu se faca jelbi cu pilde din scriptura, pitace, volnicii, catastife de lude, si care trecêndu prin cas'a ciocoiului celui mare cá printr'o universitate de dissimulatiune, erá menitu se ajunga omu mare in tiér'a romanésca!.... alu calmejiiloru, alu tufecciiloru..... timpulu in fine, alu Kerei Duducei, „ipochimena cu ochii negri plini de vapaie amoróse“!...

Mais ou sont les neiges d'autonome? dice poetulu,
Si cu tóte acestea, in istori'a tierei abia e dio'a de eri.
Patru-dïeci de ani abia ne despartu de timpurile pe cari le descrie cu maiestrie Philimonu, pe cari le aminti intr'unu modu placutu d. Marianu.

Trecêndu la timpurile de adi, indignatiunea d-lui Marianu cresce cu numerulu ciocoiloru. D-sa constata cà ciocoismulu ne-a remasu. Cu multu apropos, cu multu spiritu, dise fras'a: La legi noue ciocoi noi, care fù aprobata cu aplause indelungi.

D. Marianu dise cà, pe langa numerósele rele ale ciocoiului vechiu, ciocoii noi mai adaoga unulu: scepticismulu. Nu mai are nici o credintia, nu se mai sfiesce de nimicu. „Ciocoiulu vechiu totu mai erá cu fric'a lui Dumnedieu, totu se mai dá in laturi inaintea ómeniloru cum se cade. De de multu ideile sfinte de religiune si de familia erau atàtu de poternice, in catu poteau opri si inpune órecare retînere chiaru ciocoiului. Asta-di ce a remasu?“ . . .

Pe de alta parte, numerulu ciocoiloru s'a inmultitu. Erá naturalu. Lupt'a s'a maritu, lupt'a s'a intinsu pretutindeni; ambitiunea, dorinti'a de o viétia mai buna a coprinsu tóte clasele societatii. Tóte 'si au ciocoii loru. In asta lupta de tóta dio'a, multi sunt cari nu au armele leale ale meritului, inteligentiei, sciintiei; aceia intrebuintiédia armele dissimulatiunei, lingusirei, si sunt ciocoi.

In dio'a de adi ciocoismulu s'a perfectionatu.

Ciocoii noui sunt dar', mai sceptici, pe langa asta mai invetiati, mai hipocriti, mai periculosi. Dar me grabescu a constatá cà, déca a crescutu numerulu ciocoiloru, a crescutu asemenea numerulu ómeniloru de meritu, ómeniloru onesti,

Ori catu de pessimisti amu fi, trebue se o recunóscemu, totu mai mare e legiunea ómeniloru de trèba, decatu a ciocoiloru.

„Ciocoii vechi se nepustira asupra boeriei, cá nisce „ciocli, dise d. Marianu; ciocoii noui se napustescu „asupra politicei.“

E adeveratu ca politic'a, cum o intielegu unii, are o multime de drumuri piedisîe, o multime de potecutie strîmbe, o multime de veluri cari ascundu multe passiuni, multe injustitii, cari convinu de minune caracterului ciocoiului.

Dar' politic'a nu e singurulu apanagiu alu ciocoismului. Elu isi intinde domenulu pretutindeni. Si acésta trebui se o recunósca insusi conferentiariulu, candu dîse: „Ori-ce reputatiune usurpata e unu ciocoiu!“

Vorbindu de ciocoismu si de politica, d. Marianu 'si-a adusu aminte de Machiavellismu si de Machiavelli, pe care Voltaire ilu proclama nemuritorulu legislatoru, si pe care póte d. Marianu vrea se 'lu proclame nemuritoriulu ciocoiu.

Viati'a, operile, judecat'a asupra lui Machiavelli a servitu d-lui Marianu de transitiune intre ciocoii noui si vechi. Lucrulu nu mi-a parutu indispensabilu, si mi-a distrasu chiaru atentiunea. In conferintia e vorb'a despre moravurile timpuriloru fórte moderne, si m'amu intrebatu, cu óre-care curiositate: ce cauta Mahiavelli, care a traitu pe la 1480, in timpulu lui Leonu alu X-lea?

Machiavelli ciocoiu vechiu, Machiavelli ciocoiu nou?.. Eaca o enigma.

Terminandu aceste reflecsiuni, voiu semnalá o originala definitiune a vorbei ciocoiu, pe care o gasescu in conferinti'a d-lui Marianu.

„Fara a mai torturá nici mintea, nici limb'a, credemu „cà vorb'a ciocoiu vine dela ciocu, pentru cà coprinde „in sine ide'a rapirei ce caracterisa pe ciocoiu, pentru „cà in contra hrapirei ciocoiului a tîpatu romanulu din „rerunchii ânimei.“.

Vorbindu de cas'a de boieru, acea casa in care se invétia binele si iubirea de tiéra, d. Marianu, admirandu o nobila traditiune, dise acestu pasagiu, unulu din cele mai frumóse:

„P'atunci nu se scornise vorb'a ca ingratitudinea ar fi independinti'a ânimei. P'atunci recunoscinti'a nu umiliá pe nimeni, ci din contra, ridicá pe recunoscètoru la aceeasi trépta la care se ridicase bine-facêtorulu prin bine-facerea lui“.

Am auditu pe unii inputandu d-lui Marianu, cà a facutu prea mulţe citatiuni.

Pentru mine nu e o gresiéla.

D. Marianu a avutu unu tablou de facutu; pucinu inporta déca a intrebuintiatu colori preparate de altii. Tabloulu n'a fostu mai pucinu nemeritu, adese-ori de o iresistibila vioiciune.

A sci se alegi, nu e asia usioru.

Nu ori-cine avendu multe flori in curtea sa, scie se faca unu buchetu frumosu.

In literatura une-ori gustulu inlocuesce talentulu. Si unu omu de talentu, dar' fara gustu, nu va face nimicu.

D. Marianu s'a aretatu omu de gustu, si diferitele citatiuni din Filimonu, din Heliade, din C. Balcescu, se armonisau càtu se póte de bine, in totulu conferintiei sale.

Conferintiele sunt modulu celu mai poternicu de educatiune. In Franci'a a fostu ast-felu; adi inca conferintiele Sorbonei, colegiului de France, Sallei des Capucines, respandescu gustulu literiloru si alu sciintieloru.

Tribunele loru sunt campulu de emulatiune pentru talente.

Acei chiaru, cari sunt mai multu ori mai putinu invetiati, càta placere nu potu simti in societatea òmeniloru de spiritu. Am simtitu eu insumi in conferinti'a domnului Marianu.

„Press'a“ C. C. A.

Conversatiuni asupra traducerei cartiloru nóstre bisericesci.

(Urmare.)

Biblia sacra.

Genese.

Mai ântêiu cată à arătà cititoriului pentru que dicem Biblia sacra şi nu sânt'a Biblia.

Cicem sacră pentru quŏ ἱερα γραφὴ se dice în original; iar nu ἁγία γραφὴ; şi caus'a pentru quare Biseric'a Resăritului numì aqueasta operă sacră şi nu sânta este, quŏ trt que este sacru nu è şi sânt.

Un preot s'a dis totd'auna sacru sau sacerdote sau hiereu, pentru quŏ è închinatu sau consacrat altarului, nu ânsĕ şi sânt, daqua nu are virtuţile şi viaţ'a şi devolamentul unui sânt. ἁγιος sânt và să dică nemaculat, neattins de nici o critică. — Vita, offrandele que adducea la altar, vesmintele sacerdotali, vasele altarului au putut fi sacre, nu ânsĕ şi sânte. Din tot que è neînsuffleţitu, n'a putut luà nume de sânt de quât numai Tesramentul nuou sau Evangeliile, cele şépte mystere şi Biseric'a que le coprinde pe tóte.

Biblia a pututu să fiă sacră cà adoptată de Biserică; ânsĕ quât pentru santitate, acolo unde ênsuşi Moyse n'â dat'o drept sântă, acolo unde è numai un narrator al evenimentelor, bune sau relle, unde ii è santitatea în fratucciderea lui Cain, in căsatori'a lui Abraham cu suror'a lui despre tată Sarrha, în polygamia patriarchilor que luà de femei şi ênsuşi doĕ surori, în concubinele lor, în incestul filielor lui Lot, în expropriatia popolului Egyptului din timpulu fametei dela Joseph de tóte pămênturile salle, facêndu'l servu lui Pharaon; în adulteriul mai tărdiu al lui David cu femeia lui Urie, pe care 'la uccis, in demoştenirea filiilor sei legitimi, şi adoptarea lui Solomon, în viaţ'a aquestuia de Sardanapal, in încercarea de à introduce idolatria, pe temeiul quăria să 'şi pótă stabili ereditatea thronului? unde è santitatea? Se pot dà nisce assemenea narraţii pe mân'a copiilor pînŏ à nu se matorì, dupŏ cum se póte dà Testamentul quel nuou dintr'un capu pînŏ la altul? Nu fărŏ cuvênt dărŏ Biseric'a Resăritului qualificò Biserîc'a Resăritului qualificò Biblia de sacra si Evangeliile de sânte. Eccĕ caus'a principale pentru que nu dicem sant'a Biblia. Pînŏ la querrerile unei limbe cultivate în quare ἱερὸς se dice sacru, si ἅγιος sânt, este mama Biserică que o pretinde, è raţia umana în genere que vine d'a dreptul dela Dumnedeu, que nu ne lassa à qualificà de sânte nisce assemenea objecte, que în sine işi au în adever preţul lor de mare valóre, nu ânsĕ şi santitatea nemaculată, şi de quare nu se póte attinge quinevà.

— Vorb'a genese s'a tradus pînŏ acum în românesce prin faccere, cartea Faccerii. In adever γένεσις însemneadă creatiŏ, nascere, familie, generatio, genealogia, şi ênsuşi eveniment, întêmplare şi mai adesea fire. Qua să aibă aqueeaşi semnificaţiŏ que are şi în grecesce, nici o limbă din alle Europei nu s'a încercat à o traduce şi a lassat'o întrégă Genesis, genese. Quei de ritul catholicu şi protestant' au adoptatu cu toţii aquesta vorbă şi noi que suntem de ritul grecu al Resăritului, să o traducem prin faccere? Daquă nu cuvêntul logic şi litterar, cuvêntul religios ne obligă à reprobà vorba faccere, que în aqueastă împregiurare ne-ar' facce à cădé într'un materialismu din quele mai grosiare assupra Divinităţii. Vorba faccere este forte materiale şi nici nu arată queea que in grecesce se arată prin genesis.

De s'ar' aplicà aqneastă vorbă nu-mai la capitolul âutêiu, s'ar puté traduce prin vorba Creatio, ânsĕ este drept titlu sau nume alu unei cărţi întregi de cinci deci de capitole, unde se cuprinde şi Creatia lumii, şi firea lucrurilor, şi nascerile ómenilor, şi familiile, şi genealogiile patriarchilor, şi evenimentele lor. Unde avem o singură vórbă, quare să aibă tóte aqueste însemnări, de quât vorbă γενεσις genese? (Va urmá.)

Pretiurile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

6 Maiu in Sibiiu:

Grâu, dupa qualitati	1	hectolitru	fl.	5.20 – 6.—
Grâu, amestecatu	1	„	„	4.30—4.90
Secara	1	„	„	3.20—4.60
Papusioiu	1	„	„	2.90—3.30
Ordiu	1	„	„	3.40
Ovesu	1	„	„	1.90—2 30
Cartofi	1	„	„	1.20—1.30
Mazare	1	„	„	6.——6.50
Linte	1	„	„	9.—9.50
Fasole	1	„	„	4.50—5.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„	25.—30.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„	28.—
Carne de vita	1	„	„	40
Oua 10 de				—.20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vien'a, 5 Maiu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.54 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.34 „
Imperialu rusescu	„	9.58 „
Moneta germana de 100 marce	„	57.50 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turcésca	„	10.58 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	—.— „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

26 Aprilie.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	102.½ b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	103. „
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	101.— „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	94.⅛ „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	87.¼ „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	98.¼ „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	178.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	30.75 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	85.50 „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	190.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. a.) 1873 cu 8%	„	77.— „

(71) 2—2

Cancelari'a

Advocatului *Dr. N. Olariu* se afla din 1 Maiu in piati'a mare (grosser Ring) Nr. 16, etagiulu primu.

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu

Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.